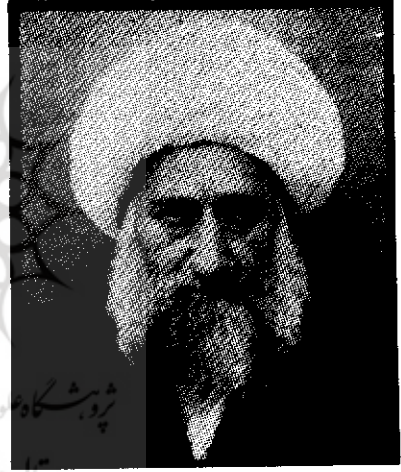
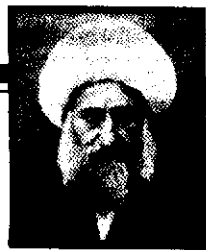

جوہر امیر

آیة اللہ
آقامیرزا
محمد علی
شاہ آبادی

(رحمة اللہ علیہ)

خاندان آن مرحوم

پدرش مرحوم شیخ محمدجوادبن محمدحسن، حسین آبادی^۱ اصفهانی از اکابر تلامذه صاحب جواهر بوده و از او اجازه اجتهاد و روایت داشته (تاریخ اجازه روایت در سال ۱۲۶۵ بوده) و نیز از شیخ انصاری مجاز بوده است. تألیفاتی در فقه و اصول و غیره به نامهای: «الریاحین»، «بساتین الریاحین»، «کنوز اللیالی»، «السراج الوهاج فی شرح نتایج الاصول»، «ترجمه نجات العباد»، «الرسالة الاحمدية»، «بحرالبکاء» و «ترتیب خلاصه الاقوال للعلامة الحلبي» دارد که فقط آخری در سال ۱۳۱۲ در اصفهان به چاپ رسیده است، این عالم جلیل مدت چهارده سال در طهران ساکن بوده و در مسجد سراج الملک خیابان جمهوری اسلامی (شاه آباد سابق) به امامت و تدریس اشتغال داشته^۲ و سپس به اصفهان بازگشته و در سال ۱۳۱۲ (ه.ق) وفات کرده و در تخت فولاد در تکیه آقا حسین خوانساری بخاک سپرده شد.

برادرش مرحوم شیخ احمدبن ملامحمد جواد متولد ۱۲۷۸ (ه.ق) در اصفهان، از اعظام علما و اکابر و وعاظ اصفهان بوده و یکی از شاگردانش در باره او می نویسد:

«آن ستوده خصال در اموری چند متفرد بود.

اول: در حافظه و ذکاء، اعجوبه عصر بوده، دعاهاى طولانى مثل دعای ابوحمزه ثمالی را بطور تقطیع در قنوت نوافل با لهجه بسیار جذابی قرائت می نمود.

دوم: در احاطه بر فروع فقهیه بطوری مسلط بود که عدیل و نظیری نداشت.

سوم: در اخلاص و ارادت به خاندان عصمت و طهارت جدیت تامه داشت.

چهارم: در قنوت و جوانمردی و فرزانگی آیت وقت بود».

(۱) حسین آباد قریه کوچکی است در جنوب اصفهان.

(۲) مرحوم حاج شیخ آقا بزرگ تهرانی می گوید: من در مسجد سراج الملک با ایشان نماز جماعت خوانده ام.

آن مرحوم در سن جوانی به درجه اجتهاد رسید و از بزرگانی چون صاحب روضات و برادرش میرزا محمد هاشم خوانساری پنج اجازه داشت و در سال ۱۳۰۸ (ه.ق) یعنی در سن سی سالگی ششمین اجازه را پدرش برایش نوشت.

او مدت قریب به پنجاه سال در محله بیدآباد اصفهان به اقامه جماعت و هدایت و ارشاد مردم مشغول و مخصوصاً در هفته، سه چهارشب منبر می رفت و مردم را با مواعظ شافیه و نصایح کافیه بهره مند می نمود و در ماه مبارک رمضان، نماز و منبر آن مرحوم رونق و اهمیت بسزائی داشت.

رساله هائی در فقه و اصول از تقریرات اساتیدش از او بجای مانده که چاپ نشده است.

آن مرحوم در سال ۱۳۵۷ (ه.ق) در سن هشتاد سالگی از دنیا رفت و در تخت فولاد در بقعه تکیه حاجی میرزا ابوالحسن بروجردی در بکوشکی مدفون گردید.

برادر دیگرش مرحوم میرزا علی محمد، ملا محمد جواد متولد ۱۲۹۱ (ه.ق) در اصفهان است، دوران کودکی خود را در اصفهان و سپس در خدمت پدرش به طهران آمده و به تحصیل مشغول شد، آنگاه با پدرش به اصفهان مراجعت و پس از وفات او به عتبات عالیات مشرف شد، سالها در کاظمین علیهما السلام اقامت داشت و اواخر عمر را در نجف اشرف بسر برد و در سال ۱۳۷۳ (ه.ق) در همانجا به رحمت ایزدی پیوست و در وادی السلام نجف مدفون شد، او از مرحوم سید حسن صدر، صاحب کتاب تأسیس الشیعة، اجازه داشت.

آیه الله شاه آبادی (رحمة الله علیه)

مرحوم آیه الله آقا میرزا محمد علی شاه آبادی در سال ۱۲۹۲ (ه.ق) در اصفهان متولد شد، مقدمات علوم را از محضر پدر بزرگوارش فرا گرفت و سپس از محضر برادرش مرحوم آقا شیخ احمد بیدآبادی و نیز حوزه درس میرزا محمد هاشم خوانساری چهارسوقی

صاحب کتاب مبانی الأصول بهره‌مند شد. سپس در تهران فقه و اصول را از محضر مرحوم حاج میرزا حسن آشتیانی صاحب کتاب شرح رسائل متوفای ۱۳۱۹ (ق.ه) و فلسفه را از محضر مرحوم میرزا هاشم گیلانی متوفای ۱۳۳۲ (ق.ه) و عرفان را از مرحوم میرزا ابوالحسن جلوه متوفای ۱۳۱۴ (ق.ه) فراگرفت و سپس برای تکمیل مراتب علمی به دارالعلم نجف اشرف رهسپار گردید.

و بحث آیات الله العظام مرحوم شیخ محمد کاظم خراسانی^۳، مرحوم شیخ فتح الله شریعت اصفهانی^۴ و مرحوم میرزا حسین خلیلی^۵ را درک کرد و آنگاه به سامراء رفته و در درس مرحوم آیه الله میرزا محمد تقی شیرازی (میرزای دوم) شرکت جست و از افادات آن بزرگوار بهره‌ها برد.

بازگشت به ایران:

با اینکه مرحوم میرزای دوم و یکی دیگر از اساتیدش تمایل داشتند که معظم له در این حوزه علمیه بمانند ولی بنا بر اصرار والده^۶ محترم خود، مجبور به آمدن به ایران گردید و در تهران خیابان جمهوری اسلامی (شاه آباد سابق) سکونت گزید و در مسجد «سراج الملک» یعنی مسجدی که جدش در آن اقامه جماعت می کرد به اقامه نماز و ترویج و تبیین معارف اسلام پرداخت.

(۳) در گذشته ۱۳۲۹ (ق.ه).

(۴) متوفای ۱۳۳۹ (ق.ه).

(۵) متوفای سنه ۱۳۲۶ (ق.ه).

(۶) علت اشتها رایشان به شاه آبادی به همین جهت بوده است.

ورود به قم:

مرحوم شاه‌آبادی در سال ۱۳۴۷ (ه.ق) به حوزه نوپای قم آمد و به تربیت و تعلیم مشغولین علوم دینی همت گماشت و شاگردان وارسته و مبرزی را تربیت کرد که هر کدامشان توانستند چونان شمس فروزان جوامعی را از انوار خود روشن کنند. برجسته‌ترین شخصیتی که از انوار علوم ربانی این عارف کامل اقتباس کرده و از برکات انفاس قدسیه‌اش، توشه‌ها برگرفته، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران و مرجع تقلید شیعیان جهان حضرت آیه‌الله العظمی امام خمینی^۷ است.

اقامت دائمی در تهران:

معظم‌له به سال ۱۳۵۴ (ه.ق) بعد از هفت سال کوشش و تلاش و تربیت نفوس مستعد به تهران مراجعت نموده و در آنجا به ترویج دین و تدریس فقه و اصول و فلسفه و حکمت پرداخت و حدود دو سال در مسجد امین الدوله (واقع در بازار چهل تن) و سپس در شبستان مسجد جامع، اقامه جماعت کرد و از مسجد بعنوان سنگری برای مبارزه علیه دولت جائز وقت استفاده می‌کرد و در زمانی که رضاخان تصمیم جدی بر تعطیل مساجد و محافل مذهبی گرفته بود، ایشان مقاومت کرده و همچنان به وظائف شرعی و روشنگری ادامه می‌داد.

مبارزات مرحوم شاه‌آبادی:

مرحوم شاه‌آبادی که ماهیت پلید رژیم ستم‌شاهی و ضد اسلامی رضاخانی را به خوبی درک کرده بود، عقیده داشت که «اسلام از وجود دولت وقت در خطر است» و لذا با آن، مبارزه می‌کرد (و بطوری که نقل شده) در مسیر مبارزه، حدود یازده ماه در حرم

(۷) حضرت امام ۶ الی ۷ سال در رشته عرفان و فلسفه از ایشان بهره گرفته و استفاده کرده‌اند.

حضرت عبدالعظیم متحصن شد. در این تحصن مرحوم میرزا محمدقمی (معروف به حجت الاسلامی) و جمعی دیگر او را همراهی می کردند.

در رابطه با مبارزات این شخصیت اسلامی حضرت امام خمینی (که هیچ کس باندازه ایشان استاد را نشناخت) می فرماید: مرحوم آیت الله شاه آبادی علاوه برآنکه یک فقیه و یک عارف کامل بودند یک مبارز به تمام معنی هم بودند.^۸

برخی از ویژگیهای آن مرحوم:

اولین ویژگی این عارف واصل، سجایای اخلاقی خاص و ظریف ایشان بوده که حضرت امام خمینی (مدظله العالی) را تحت تأثیر قرار داده و مجذوب ساخته تا حدی که ایشان در حق استاد خود فرموده: من در طول عمرم روحی به لطافت و ظرافت آیه الله شاه آبادی ندیدم.^۹

ویژگی دیگر آن مرحوم مهارت فوق العاده در تدریس عرفان بود که از حضرت امام خمینی نقل می شود که فرموده اند مطالب را از شارح فصوص بهتر بیان می کرد، مرحوم آیه الله شهید مطهری در این زمینه می نویسد:

او در سالهای اقامت مرحوم حاج شیخ عبدالکریم حائری در قم، سالها به قم مهاجرت کرد، فضلا از محضرش کمال بهره را می بردند در عرفان امتیاز بی رقیبی داشت یکی از اساتید بزرگ ما [امام خمینی] در آن مدت از محضر پرفیض این مرد بزرگ استفاده برده و او را بالاخص در عرفان بی نهایت می ستود.

و نیز از ویژگیهای ایشان این بود که با این مقام والای علمی، اصرار داشت برای عموم مردم صحبت کرده و معارف الهی را به آنان تعلیم و تفهیم کند و گاهی که به ایشان

(۸) از سخنان حضرت امام در دیدار با خانواده شهید حجة الاسلام والمسلمین مهدی شاه آبادی در عید میث ۱۳۶۳.

(۹) یادنامه شهید شاه آبادی ص ۸.

عرض می‌شد این مطالب را معلوم نیست غیر اهل علم بفهمند و درک کنند، جواب می‌دادند بگذارید این مطالب به گوش همین‌ها هم بخورد.

باز از امتیازات ایشان روشنفکری (به معنی صحیح کلمه) بود در یکی از نوشته‌های فارسی ایشان برای نجات مسلمین این پیشنهادها را می‌خوانیم:

- ۱- تأسیس مجله دینانی برای ترویج مقاصد مذهبی در افکار و اعمال جمعیت.
- ۲- اقتصاد در امر معیشت و ترک قیود مضره که اهم مقاصد اسلام است.
- ۳- ایجاد شرکت از روی قواعد علمیه برای ترقی تجارت مشروعه و صناعت و زراعت و ترویج البسه و اقمشه مصنوعه اسلامی و مملکتی.
- ۴- ایجاد اساس مقتضی تمکن دادن قرض الحسنه و سد باب قرض ربوی که موجب خرابی دنیا و دین است.
- ۵- دفاع از صدمات غیر مشروعه به حقوق افراد جمعیت و غیره.
- ۶-

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تألیفات:

تألیفات و آثار علمی آن مرحوم که واجد محتوای غنی و نشان دهنده ابتکار و مقام بلند علمی ایشان است عبارتند از:

- ۱- شذرات المعارف: که به فارسی تألیف شده و چند بار به چاپ رسیده، چاپ سوم آن در ۸۸ صفحه جیبی است. نام دیگر این کتاب مرام الاسلام می‌باشد.
- ۲- القرآن والعتره: در ۲۶ صفحه رقی. ۱۰
- ۳- الایمان والرجعة: در ۲۲ صفحه رقی این رساله ردی است بر کتاب اسلام و رجعت سنگلجی.

(۱۰) نگاه کنید به مناهج المعارف میرکبیر خونساری پاورقی ص ۵۲۰.

۴ - الانسان والفقرة: در ۱۴۰ صفحه رقی.

این سه کتاب به زبان عربی است و در سال ۱۳۶۰ در تهران چاپ سنگی شده است و نیز با ترجمه فارسی آن که به قلم فرزند ایشان حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد شاه آبادی است چندسال پیش در قم به چاپ رسیده است.

۵ - رشحات المعارف: قسمتی از درسهای عرفانی ایشان است که توسط یکی از

آرادمندانش تنظیم و در ۹۳ صفحه در مشهد در سال ۱۳۹۰ (ه.ق) چاپ شده است.

۶ - مفتاح السعادة فی احکام العبادة: (رساله علمیه) فارسی است که در سال

۱۳۵۸ در تهران به چاپ رسیده است.

آثار منتشر شده:

۷ - حاشیه کفایة الاصول خراسانی در اصول فقه

۸ - منازل السالکین در عرفان

۹ - رساله العقل والجهل

۱۰ - رساله در نبوت خاصه

و برخی رساله های دیگر.

شکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فرزندان آن مرحوم:

۱ - حجة الاسلام والمسلمین آقامیرزا جواد شاه آبادی که در سال ۱۳۶۰ (ه.ق)

به رحمت ایزدی پیوست.

۲ - حجة الاسلام والمسلمین آقاشیخ حسین شاه آبادی که در سال ۱۳۷۳ (ه.ق)

وفات کرد و در جوار مدفن والد معظمش مدفون شد.

۳ - حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ محمد شاه آبادی سلمه الله تعالی، از

اساتید بزرگ حوزه علمیه قم.

۴ - حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ نصرالله شاه آبادی که در تهران اقامت دارند.

۵ - حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ روح الله شاه آبادی که در حوزه علمیه قم می باشند.

۶ - حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ نورالله شاه آبادی که در مجمع اسلامی لندن مشغول انجام وظیفه هستند.

۷ - مرحوم شهید حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ مهدی شاه آبادی که خدمات ایشان از بدو شروع نهضت مقدس اسلامی ایران برهیچکس پوشیده نیست و مدت های طولانی در زمان طاغوت زندانی شده و مقاومت و دفاع ایشان از اسلام در آن دوران سیاه مشهود عام و خاص بود و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در دوره اول و دوم مجلس شورای اسلامی از طرف اهالی تهران به مجلس راه یافت و خدمات الهی و خالصانه خویش را در این سنگر مقدس ادامه داد تا در تاریخ ششم اردیبهشت سال ۱۳۶۳ که برای بازدید از جبهه ها به جزایر مجنون رفته بود به فیض شهادت نائل آمد و به کاروان شهدای خونبار اسلامی پیوست.

خداوند انشاء... ایشان را با شهیدان کربلا محشور فرماید.

وفات:

سرانجام، این فقیه پارسا و عارف باتقوا پس از ۷۷ سال زندگی پربرکت، در روز پنج شنبه سوم صفر سال ۱۳۶۳ در تهران بدرود حیات گفت و به لقاء خدای خود شتافت و جنازه مطهرش با تجلیل و تکریم فراوان به شهرری انتقال داده شد و در زاویه مرقد مطهر

حضرت عبدالعظیم علیه السلام، در مقبره^{۱۱} شیخ ابوالفتح رازی (مفسر معروف قرآن) دفن گردید.^{۱۲}

- (۱۱) این مقبره در قسمت شمالی صحن امامزاده حمزه واقع است و درب ورودی آن در صحن کوچک (زنانه) قرار دارد و در آن رجال با فضیلتی مدفون می باشند.
- (۱۲) در تنظیم این مقاله از کتابهای زیر استفاده شده است:
- ۱- تذکرة القیور یا دانشمندان و بزرگان اصفهان ص ۱۱۷- ۱۱۹.
 - ۲- ریحانة الادب ج ۳ ص ۱۶۷- ۱۶۸.
 - ۳- گنجینه دانشمندان ج ۲ و ۴.
 - ۴- نخلد برین ص ۱۳۵.
 - ۵- آثار الحجة ۲۱۷- ۲۱۸.
 - ۶- تاریخ طهران بخش مساجد ص ۴۰.
 - ۷- نقباء البشر ص ۹۲ و ۳۲۱ و ۱۳۷۰ و ۱۶۲۲.
 - ۸- رجال اصفهان ص ۷۹ و ۸۲ و ۸۳.
 - ۹- تاریخ حکما و عرفاء متأخر بر صدر المتألهین ص ۶۷.
 - ۱۰- یادنامه شهید شاه آبادی.
 - ۱۱- خدمات متقابل اسلام و ایران.
 - ۱۲- نامه هفتگی پرچم سال چهارم، این هفته نامه در زمان حیات مرحوم آقای شاه آبادی منتشر شده است.
 - ۱۳- مصفی المقال ص ۱۱۷.
 - ۱۴- مناهج المعارف.
 - ۱۵- آیینة دانشوران چاپ ۱۳۵۳ ه. ق. در این کتاب آمده است:
- آقای شاه آبادی علوم ریاضی را از آقا میرزا عبدالرزاق سرتیپ آموخته... و از نوشته های علمی معظم له تفسیری است مشتمل بر توحید و اخلاق و سیر و سلوک و شرحی بر مفتاح و شرحی بر فصوص الحکم قیصری.